

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ของคนเราได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากความเจริญทางด้านวัตถุที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง การคมนาคมสื่อสารที่รวดเร็ว ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้แนวทางการดำเนินชีวิตของคนเราเริ่มยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้คนเราเกิดความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดสังคมที่มีคนมุ่งรักษาผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนร่วม ปฏิบัติตนโดยไม่คำนึงถึงระเบียบ กฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี ไม่รับผิดชอบในหน้าที่และการกระทำของตนเอง คุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข กำลังถูกละทิ้งและขาดการเชื่อถือในเรื่องการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า สังคมของเราเกิดการเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของชาติมาก เพราะประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรในประเทศเป็นสำคัญ ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปด้วยปริมาณและคุณภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของพลเมืองส่วนใหญ่ในประเทศเป็นสำคัญ และ สกส เทียงแท้ (2525, หน้า 1) กล่าวว่า

การพัฒนาบุคคลในชาติให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ อาจทำได้โดยการปลูกฝังสร้างเสริมให้บุคคลในชาติมีคุณสมบัติสองประการ คือ ความเป็นพลเมืองดี และมีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ คุณสมบัติทั้งสองนี้ต้องปลูกฝังสร้างเสริมให้ต่อเนื่องกันไป กล่าวคือ ต้องปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีขึ้นก่อน โดยการสร้างเสริมจิตลักษณะที่ดีงามให้พลเมืองของชาติเป็นผู้มีจริยธรรมสูง ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เป็นต้น หน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้มากและมีความเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องเริ่มพัฒนาจริยธรรมให้กับสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะเยาวชนในวัยเรียน ซึ่งจะต้องเติบโตออกไปเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป การจัดการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันการศึกษานั้นเอง

ในฐานะที่การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคม รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาด้านจริยธรรม โดยถือว่าต้องให้เยาวชนได้รับการฝึกหัดอบรมให้เป็นพลเมืองดีควบคู่ไปกับการศึกษา ดังแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ในแนวนโยบายของรัฐข้อ 13 ได้ระบุว่า รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วน และกลมกลืนกันระหว่างความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2520, หน้า 6) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ก็มีแนวทางการจัดการศึกษาข้อ 12 ซึ่งระบุว่า จัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีเจตคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2535) นอกจากนี้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ก็ได้กำหนด คุณธรรมต่างๆที่ต้องการปลูกฝังและสร้างเสริมให้แก่เด็กไว้ในจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับนี้ สรุปได้ว่า มุ่งปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน เสียสละ สามัคคี มีระเบียบวินัยเป็นหลัก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 33)

การปลูกฝังและสร้างเสริมจริยธรรมให้กับเยาวชนเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรทำตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากปลูกฝังได้ง่าย เด็กพร้อมที่จะรับรู้และปฏิบัติตามสิ่งที่ เพียเจท์ (Piaget, 1976, อ้างใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2520, หน้า 39) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ซึ่งขึ้นสูงสุดเมื่ออายุ 8-10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ธีระพร อุวรรณโณ (2526, หน้า 3) ที่กล่าวว่า วัยที่จำเป็นต้องเน้นในการเสริมสร้างจริยธรรมอย่างยิ่งคือวัยเด็ก โดยเฉพาะวัยก่อนประถมและวัยประถมศึกษา วัยนี้อยู่ในระยะเริ่มต้นที่จะเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคมและทางจริยธรรม และ สมพงษ์ จิตระดับ (2530, หน้า 19) ได้กล่าวถึงการสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษาไว้ว่า

การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาให้เหมาะสมกับวัยและระดับสติปัญญาของเด็กในระดับประถมศึกษา นับเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้สาระ ความรู้ แก่นสาร อันมีคุณค่าต่อชีวิตเบื้องต้นในวัยนี้ เป็นพื้นฐานความคิดรวบยอดต่าง ๆ เมื่อได้สะสมเพิ่มพูนและพัฒนา รวมไปถึงกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในกลุ่มวิชาศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี และกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นต้น จะมีผลต่อการสร้างแนวความคิด เจตคติ ค่านิยมอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางความคิดในการดำเนินชีวิตที่มีหลักการ มีความประพฤติ

การแสดงออก ถูกต้อง คีงาม รู้จักการตัดสินใจผิดถูกอย่างมีหลักเกณฑ์ มีวิถีชีวิตที่มี
ความสุขและทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคมต่อไป

แนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กเป็นสิ่งที่ครูจำเป็นต้องศึกษาและต้องอาศัย
เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะเร้าใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้น มีส่วนร่วมใน
กิจกรรมทุกขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแสดงความคิดเห็น ได้วิจารณ์และให้เหตุผลตลอดจน
สามารถสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติและแก้ไขปัญหาวีถีชีวิตประจำวันได้อย่าง
ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,
2524, หน้า 12) และกรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523, หน้า 27) ได้เสนอแนวทางการสอน
จริยศึกษาไว้ว่า การสอนจริยศึกษาต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับชีวิตเด็กที่ต้องพบ พร้อมกันนั้นก็
จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านและโรงเรียนให้เหมาะสม การเรียนรู้ต้องให้เด็กได้ประกอบกิจกรรมให้
มากที่สุด

สงบ ลักษณะ(2523, หน้า 53)ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนจริยธรรมว่า การปลูกฝัง
จริยธรรมให้ได้ผลดีนั้น จะต้องสอนอย่างให้มีความรู้ความเข้าใจโดยเหตุผล ให้รูปแบบที่ดี ให้
ประสบการณ์ตรงและใช้วิธีกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ก่องแก้ว เจริญอักษร
(2534, หน้า 273) ที่กล่าวว่าการใช้กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งเหมาะสมกับการปลูกฝังจริยธรรม
ที่ต้องฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล นั่นคือ การจัดสร้างสถานการณ์อันหนึ่งให้ผู้เรียนพบประสบการณ์
จริง ทำให้เห็นปัญหา และใช้ความคิดไตร่ตรองตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และ สมพงษ์ จิตระดับ
(2530, หน้า 41) ได้แสดงทัศนะในการสอนจริยศึกษาด้วยกระบวนการกลุ่มไว้ว่า

กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งนำมาปรับ
ใช้เป็นวิธีการสอนจริยศึกษาอย่างได้ผล กระบวนการกลุ่มช่วยแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องเนื้อหา
ทางด้านจริยธรรม ซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรม (Abstract) และการหยุดนิ่งอยู่กับที่ (static)
ให้มีลักษณะของการเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีการเคลื่อนไหว
ของผู้เรียนและเนื้อหาควบคู่กันไป

ทิสนา แคมมณี (2522) สมพงษ์ จิตระดับ (2530) และสุมนชา พรหมบุญ และคณะ
(อ้างในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ได้เสนอแนะวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
ไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยยึดหลักการในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม
ให้มากที่สุด

2. ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด
3. นักเรียนค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวของตนเอง
4. ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ครูจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ

จากหลักการดังกล่าวได้มีนักการศึกษา นักวิชาการหลายท่านได้นำแบบอย่างการสอนดังกล่าวมาพัฒนาเป็นแผนการสอนกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ โดยมีรูปแบบการสอนและขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.1 ขั้นนำ
 - 2.2 ขั้นสอน
 - 2.3 ขั้นอภิปรายวิเคราะห์
 - 2.4 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้
3. ขั้นประเมินผล

ทิสนา แจมมณี (2522, หน้า 200-201) ซึ่งเป็นผู้ที่นำทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ได้ให้ทัศนะไว้ว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้พฤติกรรมจากกลุ่ม ปรับตัวได้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหา ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึก ปฏิกริยาและพฤติกรรมของผู้อื่นและสุดท้ายคือ การศึกษาแนวทางที่จะนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสมุณฯ พรหมบุญ และคณะ (อ้างในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 29) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน สามารถพัฒนาทักษะทางวิชาการต่างๆ ได้สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ รวมทั้งยังสามารถส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักแก้ปัญหาและรู้จักแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมบุคลิกภาพทางคุณธรรม และจริยธรรม ค่านิยม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักการวางแผนและมีความรับผิดชอบ

จากประสบการณ์ในการสอนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้พบเห็นพฤติกรรมของนักเรียนบางส่วน ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร พฤติกรรม

ดังกล่าว คือ นักเรียนมีความประพฤติไม่เหมาะสม เช่น เกียจคร้านการเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ทะเลาะวิวาทกัน ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนไม่เคารพกฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งแสดงถึงการขาดจริยธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรหาวิธีเสริมสร้างและพัฒนาจริยธรรมของเด็กให้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

อนึ่ง ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นกลุ่มที่ว่าด้วยกิจกรรมที่สร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติและพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี กิจกรรมที่จะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ กิจกรรมจริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์จากโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดังกล่าว กิจกรรม จริยศึกษา เป็นมว-
 ประสพการณ์ที่มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดคุณธรรมไว้ในหลักสูตรรวมทั้งสิ้น 30 คุณธรรมและจากการนำหลักสูตรไปขยายโดยการเขียนแผนการสอนปรากฏว่าคุณธรรมบางข้อครอบคลุมคุณธรรมอื่นๆ ซึ่งสามารถสอนไปพร้อม ๆ กันได้ จึงเห็นว่า ควรปรับปรุงคุณธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (กรมวิชาการ, หน้า 33) ดังนั้น จริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงได้กำหนดคุณธรรมหลักไว้ 13 คุณธรรม ดังนี้ คือ
 1. ความใฝ่รู้ 2. ความขยันหมั่นเพียร 3. ความอดทน 4. การประหยัด 5. ความซื่อสัตย์สุจริต 6. ความมีระเบียบวินัย 7. การตรงต่อเวลา 8. ความสามัคคี 9. ความเสียสละ 10. ความเมตตากรุณา 11. ความกตัญญูทดแทน 12. ความยุติธรรม 13. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ด้วยสภาพปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้พบเห็นดังกล่าว

ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาคุณธรรมพื้นฐานที่พบเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ทั่วไปและเคยกำหนดไว้ในคุณสมบัติที่ต้องการเน้นในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมหลัก 13 คุณธรรม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาศึกษาทดลอง จำนวน 7 คุณธรรม ได้แก่ 1. ความมีระเบียบวินัย 2. ความขยันหมั่นเพียร 3. การให้ความร่วมมือ 4. การช่วยเหลือตนเอง 5. การเสียสละ 6. ความซื่อสัตย์ 7. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

จากแนวทางการปลูกฝังจริยธรรมให้กับนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า วิธีการสอนที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนวิธีหนึ่งคือการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และจากการศึกษาดำรงและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

กับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า ได้มีการนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อย่างได้ผลเป็นที่น่าพอใจ อาทิ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทัศนคติต่อการเรียนการสอน ด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการสอนจริยศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ว่า สามารถปลูกฝังพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ผลหรือไม่เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการสอนวิชาจริยศึกษา ที่ใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการสอนจริยศึกษา โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงขึ้นหลังการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองแขงวิทยา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

2. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ เนื้อหาวิชาจริยศึกษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่

1. ความมีระเบียบวินัย
2. ความขยันหมั่นเพียร

3. การให้ความร่วมมือ
4. การช่วยเหลือตนเอง
5. การเสียสละ
6. ความซื่อสัตย์
7. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- 3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

จริยศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มขนาดใหญ่และกลุ่มย่อย กลุ่มขนาดใหญ่เป็นการรวมกลุ่มทั้งชั้น เพื่อการอภิปราย และกลุ่มย่อยแบ่งเป็นกลุ่มละ 5-7 คน ขณะทำงานกลุ่มนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีครูเป็นผู้ประสานงานให้คำแนะนำ คอยกระตุ้นให้กำลังใจ และช่วยให้กลุ่มทำงานบรรลุเป้าหมาย โดยจัดลำดับขั้นตอนเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมายการสอน แบ่งเป็นจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ในจุดมุ่งหมายแต่ละประเภทประกอบไปด้วย ด้านความรู้ (Cognitive) ด้านทักษะ (Psychomotor) และด้านเจตคติ (Affective)

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

- 2.1 ขั้นนำ เป็นการปูพื้นสัมพันธภาพและบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน โดยการจัดสถานที่ แบ่งกลุ่มแนะนำวิธีดำเนินการสอน กติกาต่าง ๆ และระยะเวลาให้ผู้เรียนเข้าใจ

- 2.2 ขั้นกิจกรรม เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงที่สามารถนำมาอธิบายและวิเคราะห์ได้ภายหลัง

2.3 **ขั้นอภิปราย วิเคราะห์** คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จแล้วครูเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ และอภิปรายร่วมกัน

2.4 **ขั้นประยุกต์ใช้และขั้นสรุป** คือ หลังจากที่ได้อภิปรายจนเข้าใจ ตามที่ต้องการแล้ว ครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงการนำเอาหลักการเรียนรู้ที่ได้จากบทเรียนไปใช้ในชีวิตจริง แล้วจึงให้นักเรียนสรุปการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

3. **การประเมินผล** เป็นการประเมินว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่

3.1 ประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมจากการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกระหว่างทำกิจกรรม

3.2 ประเมินจากการรายงานผล และการวิเคราะห์กระบวนการในการทำงาน

3.3 ประเมินจากการตอบคำถามและการปฏิบัติตัวของนักเรียน

แผนการสอน หมายถึง เอกสารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน (ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้) สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้หลักการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ในการสอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ดีงามและเหมาะสม ซึ่งประเมินออกมาเป็นคะแนนจากพฤติกรรม 7 ด้าน ได้แก่

1. **ความมีระเบียบวินัย** หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการเข้าแถว เป็นระเบียบ ปฏิบัติตามคำสั่งของครู ตรงต่อเวลา ไม่ทำเสียงดัง ไม่วิ่งเล่นในห้องเรียน ทำงาน มีระเบียบส่งงานตามเวลาที่กำหนด สามารถทำงานตามลำพังโดยตนเอง แนะนำเพื่อนให้ปฏิบัติตามระเบียบ

2. **ความขยันหมั่นเพียร** หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการทำการบ้านและงานสม่ำเสมอ ตั้งใจทำงานที่มอบหมายให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

3. **การให้ความร่วมมือ** หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ในโรงเรียนและชุมชน จัดห้องเรียน ช่วยเหลือครูตลอดจนพ่อแม่ในการทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ความสำคัญของการทำงานกลุ่มมากกว่างานส่วนตัว

4. การช่วยเหลือตัวเอง หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการทำกิจกรรมส่วนตัว ทำการบ้าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พึ่งพอใจในการแก้ปัญหาหรือทำงานนั้นสำเร็จทันเวลาด้วยตนเอง

5. การเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน แบ่งปันอาหารหรือสิ่งของให้เพื่อน น้องหรือบุคคลอื่น ช่วยทำงานในบ้าน โรงเรียนและชุมชนไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน เต็มใจทำงานเมื่อได้รับการขอร้องหรือไว้วางใจ

6. ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยไม่ลักขโมย ไม่ทุจริตเมื่อเก็บของที่มีใช้ของตนเองได้นำส่งครู ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ไม่ทุจริตในการสอบ ซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น

7. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยยอมรับความพ่ายแพ้ เมื่อตนแพ้ ยกย่องผู้ชนะ ช่วยเหลือบุคคลที่อ่อนแอกว่าตามความสามารถ เมื่อตนเองทำผิดยอมรับผิด เมื่อเพื่อนทำผิด ยกโทษให้ ไม่อาฆาตพยาบาทและฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ตัวอย่างแผนการสอนวิชาจริยศึกษา โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 7 แผนการสอน
2. ได้แนวทางแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อสร้างเสริมพัฒนาจริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสม